

مکان یابی بهینه فضای سبز شهری با استفاده از مدل SWOT در محیط GIS با روش بولین و

فازی (مطالعه موردی شهر اردکان)

ذبیح الله سرکارگر اردکانی^{۱*}، سعید پورمنافی^۲

۱- دانشجوی کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات یزد، دانشکده فنی مهندسی، گروه

سنجش از دور و سیستم اطلاعات جغرافیایی، یزد، ایران.

۲- استادیار گروه محیط زیست، دانشگاه صنعتی اصفهان.

Zasar6ir@yahoo.com

ذبیح الله سرکارگر اردکانی

چکیده

از آنجا که اهداف اصلی برنامه ریزی شهری، سلامت، و زیبایی می باشد، مکان یابی صحیح فضای سبز شهری نیز به عنوان یکی از مهم ترین عناصر محیط شهری سهم زیادی در مطلوبیت و مطبوعیت فضا از نظر شهروندان دارد. مکان یابی نادرست فضاهای سبز شهری در نهایت منجر به ایجاد ناهنجاری هایی از جمله استفاده کم کاربران از فضاهای سبز ایجاد شده، ایجاد محدودیت در ارائه طرح معماری مناسب، ایجاد محدودیت در انتخاب و چیدمان گیاهی مناسب، آشفتگی در سیمای شهر، مشکلات مربوط به آبیاری و اصلاح خاک، عدم تعاملات اجتماعی مناسب، مشکلات مدیریت و نگهداری، کاهش امنیت روانی و اجتماعی و غیره خواهد شد. بنابراین هدف نهایی از این پژوهش مکان یابی فضای سبز شهری با استفاده از راهبردهای مناسب حاصل از مدل SWOT و ترکیب آن ها در محیط GIS به منظور ایجاد الگویی مناسب برای مکان یابی فضای سبز شهری در منطقه مورد مطالعه می باشد. با توجه به مدل راهبردی SWOT استراتژی تدافعی در محدوده مورد مطالعه حاصل شد که از عوامل قوت که با توجه به نظر کارشناسان مربوطه بیشترین ضریب را به خود اختصاص داده بودند به عنوان معیارهای مناسب در مکان یابی فضای سبز استفاده شد. در بحث مکان یابی با توجه به معیارهای انتخاب شده با استفاده از دو روش فازی و بولین مکان های مناسب برای ایجاد و توسعه فضای سبز شهری تعیین گردید. هر دو روش مکان های تقریباً مشابهی را نشان می دادند. تنها تفاوتی که در این دو روش وجود داشت در نظر گرفتن عامل جمعیت در روش فازی بود که هدف از آن مشخص شدن میزان نقش جمعیت در مکان یابی فضای سبز شهری است. به منظور بهبود فضای سبز، باید اصلاحات ساختاری مد نظر قرار گیرد، چراکه این اصلاحات، می تواند علاوه بر بهبود فضای سبز و تقویت هنجارهای مطلوب، پایداری محیط را نیز تضمین کند.

کلمات کلیدی: پوشش گیاهی، مدل SWOT، مکان یابی، روش بولین، روش فازی.

۱. مقدمه

فضای سبز بخشی از گستره ی فیزیکی شهر است که می تواند عملکردهای معینی داشته باشد. فضای سبز در برخی مواقع نقش تزئینی و گاهی نقش تفریحی را به خود اختصاص داده است. ولی با توسعه روزافزون مناطق شهری در دهه های اخیر و پیشی گرفتن شهرنشینی بر شهرسازی که با معضلات عدیده ای مثل افزایش بی رویه جمعیت، توسعه غیر هدفمند کالبدی شهرها و افزایش آلودگی های زیست محیطی همراه بوده، این فضاها نقش مهمی در حفظ و تعادل محیط زیست شهری و تعدیل آلودگی هوا پیدا کرده اند (محمدی ۱۳۸۰: ۱۵:۴۴). همچنان که در عصر کنونی افزایش شتاب زندگی مدرن شهری و فرهنگ بی تفاوت مدرن شهرنشینان منجر به کاهش تعامل اجتماعی شهروندان با یکدیگر و غفلت از اهمیت فضاهای عمومی بستر ساز برای این تعامل های اجتماعی شده است (سوزنچی ۱۳۸۳). فضای سبز مناسب در شهرها یکی از عوامل مؤثر در کاهش آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی هستند و به ویژه در ارتباط با گردوغبار و آلودگی های هوا، فضای سبز شبه جنگلی، ریه های تنفس شهرها به شمار می روند. مهم ترین تأثیر فضای سبز در شهرها تعدیل دما، افزایش رطوبت نسبی، لطافت هوا و جذب گردوغبار است (تبریزی ف ۱۳۸۸). به طور کلی وجود فضای سبز و تأثیر آن ها در شهرها اجتناب ناپذیر است، به طوری که بدون آن ممکن نیست شهرها پایدار باقی بمانند. بنابراین، اگر فضای سبز به عنوان جزئی از بافت